BÅTHISTORISKA
RIKSFÖRBUNDET

BHRF:s utkast till program för föryngring, ökad mångfald och jämnare könsfördelning

Dan Thorell
Förbundsordförande
Båthistoriska Riksförbundet
ordforande@bhrf.se

Innehåll

1. Inledning 3
2. Bakgrund och behov 3
3. Syfte och mål 4
4. Målgrupp 4
5. Samarbetspartners 4
6. Förväntade resultat 5
7. Budget 5
8. Betydelse och framtida potential 5

1. Inledning

Sverige har ett rikt båt- och skeppshistoriskt kulturarv, ett maritimt kulturarv, som till största del förvaltas av ideella krafter och med privata medel. Även om staten kan säkerställa att det finns museala samlingar av historiska transportmedel, finns det goda skäl att anta att den nuvarande ordningen, där civilsamhället tar ett betydande ansvar, kommer att bestå.

Båthistoriska Riksförbundet (BHRF) är en allmännyttig ideell organisation som arbetar för ”att främja förståelsen för och bevarandet av äldre båtar och skepp (fartyg)” vårt maritima kulturarv, https://bhrf.se/ .

BHRF organiserar 35 medlemsorganisationer (september 2026) över hela landet som totalt organiserar över 15 000 enskilda medlemmar.

Nationellt samverkar vi inom ramen för Transporthistoriskt Nätverk (ThN) med övriga transportmedelhistoriska riksorganisationer i Sverige för att stärka bevaranderätten för hela det rörliga kulturarvet.

Internationellt samverkar BHRF (Swedish Maritime Heritage Association) inom ramen för European Maritime Heritage (EMH).

Båthistoriska riksförbundets styrelse har en bred erfarenhetsbas och arbetar ideellt.

Arbetet utgår från BHRF:s utvecklingsplan: https://bhrf.se/wp-content/uploads/2024/11/BHRF-utvecklingsplan-2024-slutlig.pdf . Ett framgångsrikt arbete med planen kräver insatser från såväl ideella, kommersiella som offentliga aktörer.

2. Bakgrund och behov

Föryngring, ökad mångfald och en mer jämlik könsfördelning är en viktig fråga för alla våra medlemsorganisationer. Målsättningen för arbetet är att det i största möjliga utsträckning fortsatt ska vara förenlig med bevarandet av fartygens äldre teknik och utförande. För att uppnå detta krävs satsningar på kunskapsöverföring och utbildning inom området. Detta förutsätter i sin tur tillgång till kompetens rörande äldre material och metoder.

BHRF verkar för, bedriver och stödjer upplysning, undervisning eller utbildning rörande barn och ungdomsverksamhet, god sjösäkerhet, god miljö samt ett gott kamrat- och sjömanskap.

Med maritimt kulturarv menar vi det kulturarv som har anknytning till sjöfart. Begreppet omfattar alla typer av fartyg, utrustning och deras användning, oavsett storlek byggnadsmaterial och framdrivningssystem samt hantverk och kunskaper som behövs för att bevara och bruka det flytande kulturarvet – ett immateriellt maritimt kulturarv. Här ingår således allt från äldre traditionsfartyg, allmogebåtar, örlogsfartyg, nyttofartyg eller fritidsbåtar men även fartyg m.m. i utställningar som tagits ur drift! Tyvärr står mycket av detta kulturarv inför utmaningar såsom bristande resurser för underhåll, begränsad återväxt varför kunskaper och färdigheter riskerar att gå förlorade.

Med en medlemsutveckling med fokus på föryngring, ökad mångfald och en mer jämlik könsfördelning kan vi möta dessa utmaningar och skapa ett långsiktigt engagemang för att bevara och utveckla denna del av vårt gemensamma kulturarv.

För att stödja utvecklingen och leda projektet skapas en “junior styrelse” som arbetar parallellt/tillsammans med BHRF:s och BHRF:s medlemsorganisationers styrelser. Juniorstyrelsen arbetar utifrån en verksamhets-, projektplan godkänd av och i samarbete med BHRF:s ordinarie styrelser som mentorer.

3. Syfte och mål

Syftet med projektet är att:

- Engagera ungdomar i aktiviteter som lyfter fram det maritima kulturarvet.
- Skapa möjligheter för lärande och praktisk erfarenhet inom områden som maritim historia, hantverk, grundläggande förståelse av äldre tekniska lösningar, navigation och utveckla förmågan att driva ett företag.
- Att nå minst ett 20-tal ungdomar, fördelade på fyra till fem platser fördelade över landet, under projektets första år.
- Att restaurera och aktivera lämpligt antal historiska fartyg för användning i utbildande och kulturella aktiviteter.
- Att arrangera ett 30-tal tematiska workshops och evenemang under projektets gång för att ge deltagarna kunskap/fakta, förståelse, förmåga för att slutligen utveckla tillräcklig förtrogenhet i praktiskt arbete för att utveckla förmågan till självständigt arbete hos deltagarna.
- Att fortsatt utveckla BHRF:s publika verksamhet med inriktning mot mediekanaler där ungdomar normalt är aktiva.

4. Målgrupp

Projektet riktar sig primärt till ungdomar i åldern 15–25 år men även barn i grundskoleåldern med fokus på lovaktiviteter samt äldre erfarna personer aktiva inom den skepps- och båthistoriska kulturarvet. Programmet har särskilt fokus på att nå dem som har ett intresse för historia, hantverk och maritim kultur.

Projektet avseende ungdomar kommer att innehålla följande aktiviteter:

- Workshops om båtbyggnad och restaurering av historiska skepp och båtar.
- Utbildning i traditionella navigeringsmetoder och sjömanskap.
- Studiebesök på museer, hos båtbyggare och maritima miljöer.
- Kulturella evenemang med fokus på berättelser och traditioner.
- Praktisk tillämpning och guidningar på historiska fartyg.
- Publik verksamhet

5. Samarbetspartners

Projektet genomförs främst inom ramen för BHRF:s medlemsorganisationer och i samverkan med berörda lokala, regionala och nationella myndigheter, museer och civilsamhällets aktörer i övrigt samt utbildningsinstitutioner såsom skolor och universitet.

6. Förväntade resultat

Vi förväntar oss att detta projekt kommer att:

- Öka intresse för det maritima kulturarvet hos målgruppen.
- Bidra till en utveckling av företagsamhet med det maritima kulturarvet som grund.
- Bidra till bevarandet och utvecklingen av historiska fartyg och maritima traditioner.
- Främja samarbete mellan olika aktörer inom kulturarv och utbildning.
- Skapa en långsiktig modell för ungdomsverksamhet inom detta område samt
- Bidra till en god rekryteringsgrund för framtida sjömän och sjöbefäl.

7. Budget

Projektets totala budget är beräknad till/motsvarar **6 375 000 SEK** exklusive egenfinansiering (in-kind) i form av ideellt arbete från BHRF:s medlemsorganisationer.

Budgeten är fördelad enligt följande:

- Hyra/arrende av båtplats på 5 platser: 1 000 000 SEK
- Verkstadshallar (tälthallar och/eller containers), verktyg och skyddsutrustning: 1425 000 SEK
- Materiel för restaurering och underhåll av historiska båtar: 1 000 000 SEK
- Arrangemang av workshops och båthistoriska evenemang: 600 000 SEK
- Projektledning, personal och administration: 750 000 SEK
- Information och publik verksamhet: 300 000 SEK
- Etablering av en Skepps- och båthistorisk Vlogg motsv.: 500 000 SEK
- Digitalisering av utbildningsmateriel, stora boken om träbåtsrenovering: 500 000 SEK
- Reserv: 300 000 SEK
- In Kind: 2080 timmar

8. Betydelse och framtida potential

Med detta projekt hoppas vi inte bara bevara det flytande kulturarvet utan också skapa en plattform för ungdomar m.fl. att utforska och engagera sig i på ett meningsfullt sätt.

Projekt är ett viktigt första steg för att lägga grunden för framtida fortsatta insatser. Genom att identifiera förutsättningar och utmaningar skapar vi möjligheter att fortsatt förmåga att bevara och utveckla det maritima kulturarvet tillsammans med kommande generationer. Vi skapar ett antal levande centra och lärande mötesplatser med gott socialt umgänge för det svenska maritima kulturarvet omfattande:

1. Hantverk, seglatser, friluftsliv och turism kopplat till kulturhistoriska båtar och skepp.
2. Värna, vårda, visa och utveckla vårt maritima kulturarv som en lärande mötesplats

Bilaga
Utkast till utbildningsplan

Utkast till utbildningsplan BHRF:S program för föryngring, ökad mångfald

Programmets övergripande målet är att ge eleverna sådana kunskaper och färdigheter i vård och drift av historiska båtar att han /hon efter tre års utbildning självständigt kan reda/drifta och operera ett historiskt fartyg.

Eleven skall utveckla sin sociala kompetens genom att delta i programmets temadagar och gemensamma projekt.

Programmet genomförs såväl teoretiskt som praktiskt där de teoretiska momenten genomförs i så nära anslutning till det praktiska genomförandet som möjligt för att uppnå största möjliga kombination mellan **Fakta, Förståelse** av inhämtade fakta, **Förmåga** och slutligen **Förtrogenhet** att självständigt reda ett historiskt fartyg.

Mål/inriktning år 1.

Eleven skall ha erhållit:

- grundläggande kunskaper om och erfarenhet av arbetsgången vid skötsel av en historisk båt,
- elementär hållfastkännedom och färdigheter i materialval och ytbehandling,
- grundläggande färdighet i användandet av maskiner och handverktyg samt underhåll och skötsel av dessa,
- grundläggande kunskaper i hur en båtritning är uppbyggd samt någon färdighet i att tyda och använda den i byggprocessen,
- kunskap om utrustning och kompletteringar
- kunskap om arbetarskydd och hälsorisker
- grundläggande färdighet i sjömanskap,
- någon färdighet i att framföra mindre båt i skärgård.
- förarintyg för båt

Mål/inriktning år 2.

Eleven skall ha erhållit:

- god kunskap om och erfarenhet av arbetsgången vid skötsel och renovering av mindre båt,
- goda kunskaper och färdigheter i materialval och ytbehandling,
- god färdighet i användandet av maskiner och handverktyg samt underhåll och skötsel av dessa,
- grundläggande kunskaper i uppmätning av mindre båt,
- färdighet i att, med viss handledning, planera och reparera mindre båt,
- orientering om installation av motorer i mindre båtar.
- erhållit kustskepparintyg

Mål/inriktning år 3.

Eleven skall ha:

- erhållit god färdighet i att planera och reparera större fritidsbåt,
- planerat och genomfört ett projekt av mera teoretisk karaktär,
- genomfört enklare lektion med förstaårselever under handledning av lärare

Genomförd, godkänd utbildning berättigar till BHRF:s utbildningsbetyg.